

ZARZĄDZENIE NR 18/2020

**Dyrektora Muzeum Okręgowego w Suwałkach
z dnia 29.12.2020 r.**

**w sprawie polityka gromadzenia zbiorów w Muzeum Okręgowym w Suwałkach
oraz muzealnej procedury zakupów.**

Na podstawie §7 Statutu Muzeum Okręgowego w Suwałkach oraz na podstawie §6 ust. 2 p.1 regulaminu organizacyjnego Muzeum Okręgowego w Suwałkach oraz zgodnie z Ustawą z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. 2020r. poz. 282 z [późn. zm.](#)), zarządza się co następuje:

§1

Ustalam Politykę gromadzenia zbiorów w Muzeum Okręgowym w Suwałkach wraz z muzealną procedurą zakupów, stanowiącą załącznik do zarządzenia.

§2

Wykonanie Zarządzenia powierza się pracownikom Muzeum.

3

Zarządzenie wchodzi w życie z dniem podpisania.

**Dyrektor Muzeum Okręgowego w Suwałkach
Jerzy Brzozowski**

*Załącznik
do Zarządzenia nr 18/2020
Dyrektora Muzeum
Okręgowego w Suwałkach
z dnia 29 grudnia 2020 r.*

Polityka gromadzenia zbiorów w Muzeum Okręgowym w Suwałkach wraz z muzealną procedurą zakupów

Muzeum Okręgowe w Suwałkach jest instytucją kultury Miasta Suwałki wpisaną do Rejestru Instytucji Kultury Miasta Suwałki pod numerem 2 oraz do Państwowego Rejestru Muzeów pod nr 121.

Celem działalności Muzeum jest gromadzenie i trwała ochrona dóbr naturalnego i kulturalnego dziedzictwa ludzkości o charakterze materialnym i niematerialnym, a przede wszystkim kulturowe dziedzictwo Suwałk i Suwalszczyzny, informowanie o wartościach i treściach gromadzonych zbiorów, upowszechnianie podstawowych wartości historii, nauki i kultury polskiej oraz światowej, kształtowanie wartości poznawczej i estetycznej oraz umożliwienie korzystania ze zgromadzonych zbiorów. Muzeum jest depozytariuszem działalności człowieka od schyłku ostatniego zlodowacenia po współczesność i pośrednikiem między dawnymi, a współczesnymi mieszkańcami miasta i regionu.

Muzeum realizuje cele określone powyżej poprzez: 1. Gromadzenie zabytków w zakresie: archeologii, etnografii, geologii, sztuki, historii, historii sztuki, literatury i rzemiosła artystycznego, 2. Katalogowanie i naukowe opracowywanie zgromadzonych zbiorów, 3. Przechowywanie gromadzonych zabytków, w warunkach zapewniających im właściwy stan zachowania i bezpieczeństwo, oraz magazynowanie ich w sposób dostępny do celów naukowych, 4. Zabezpieczanie i konserwację zbiorów oraz, w miarę możliwości, zabezpieczanie zabytków archeologicznych nieruchomych oraz innych nieruchomych obiektów kultury materialnej i przyrody, 5. Urządzanie wystaw stałych i czasowych, 6. Organizowanie badań i ekspedycji naukowych, w tym archeologicznych, 7. Prowadzenie działalności edukacyjnej, 8. Popieranie i prowadzenie działalności artystycznej i upowszechniającej kulturę, 9. Udostępnianie zbiorów do celów edukacyjnych

i naukowych, 10. Zapewnianie właściwych warunków zwiedzania oraz korzystania ze zbiorów i zgromadzonych informacji, 11. Prowadzenie działalności wydawniczej.

Muzeum gromadzi zbiory: geologiczne, archeologiczne z terenu północno-wschodniej Polski, tradycyjnej kultury materialnej, duchowej i społecznej, dokumentujące historię i dziedzictwo kulturowe Miasta Suwałki i Suwalszczyzny, dzieła sztuki, archiwalia i przedmioty dotyczące artystów urodzonych w Suwałkach i na Suwalszczyźnie oraz związanych z miastem i regionem, w tym szczególnie postaci i twórczości Alfreda Wierusza – Kowalskiego oraz środowisk z nim związanych, z zakresu malarstwa, rysunku, grafiki i rzeźby oraz sztuki użytkowej, rękopisy, książki, fotografie, dokumenty i inne przedmioty związane z życiem i twórczością Marii Konopnickiej, rękopisy, książki, fotografie, dokumenty i inne przedmioty z zakresu kultury literackiej Suwałk i Suwalszczyzny, inne eksponaty i zabytki istotne dla działalności merytorycznej Muzeum, w tym wystawienniczej.

§1

Misją Muzeum Okręgowego w Suwałkach jest gromadzenie zbiorów dotyczących kultury i historii miasta i regionu. Tworzone kolekcje są udostępniane publiczności oraz przechowywane i otaczane opieką zgodnie z obowiązującymi standardami muzealnymi. Muzealną powinnością jest także pogłębianie wiedzy w zakresie określonym przez gromadzone zbiory oraz jej upowszechnianie poprzez wystawy, wykłady, prezentacje i publikacje, także książkowe. Muzeum spełnia swoją misję w widząc tworzone kolekcje w szerszym, ogólnopolski, w odniesieniu do części kolekcji także ogólnoeuropejskim, kontekście.

Polityka udostępniania zbiorów uzależniona jest od rodzaju kolekcji oraz możliwości wystawienniczych. Zbiór zabytków archeologicznych gromadzony jest do celów naukowych oraz dla zachowania wydobywanego na wykopaliskach obiektów dziedzictwa kulturowego. Zbiory sztuki są w możliwie najszerszym zakresie eksponowane, aby umożliwić odbiorcom kontakt z obiektami o wysokiej wartości estetycznej, artystycznej i kulturowej. Pomędzy tymi dwoma stanowiskami mieszczą się pozostałe kolekcje, które są możliwie szeroko prezentowane na wystawach czasowych.

Kaidy z eksponatów muzealnych wpisywany jest do muzealnych ksiąg inwentarzowych oraz tworzona jest dokumentacja ewidencyjna.

Zbiory otoczone są opieką konserwatorską. Pracownicy muzeum kontrolują stan zachowania eksponatów i interweniują w sytuacjach kryzysowych. Systematycznie poddawane konserwacji są przede wszystkim zbiory Działu Archeologii i Działu Sztuki. W muzeum w odpowiednich pomieszczeniach zainstalowane są czujniki temperatury i wilgotności. Istnieją możliwości wpływania na stałość tych parametrów. Wpływ innych zewnętrznych czynników jest minimalizowany. Zbiory są monitorowane całodobowo.

2§

Muzeum Okręgowe jest instytucją, która gromadzi zbiory z kilku dziedzin. Są to: archeologia, etnografia, historia, literatura, sztuka. Każda z tych kolekcji powstawała w inny sposób. Muzealia archeologiczne pozyskiwane były i są z wykopalisk. Ich trzon stanowi unikatowa kolekcja, pochodząca z wykopalisk w Szwajcarii koło Suwałk, przeprowadzonych w latach 50 i 60 ubiegłego wieku w ramach Kompleksowej Ekspedycji Jaćwieskiej. Dział Archeologiczny prowadził także własne badania wykopaliskowe na innych cmentarzyskach kurhanowych, w Bilwinowie i Garbasie, pow. Suwałki. Szczególnie cenna, choć niewielka kolekcja pochodzi z cmentarzyska grobów płaskich w Przytułach, pow. Olecko, datowanych na przełom er.

Dział Sztuki opiera swoje zbiory wieruszianów na darze oraz zakupionych od potomków Alfreda Wierusza-Kowalskiego eksponatach, czyli obazach, studiach i szkicach, archiwaliach, meblach. Dzięki ich przychylności powstała w Suwałkach w 1966 roku pierwsza monograficzna wystawa twórczości malarza, a w 1972 — stała ekspozycja. Kolekcja jest konsekwentnie rozbudowywana. W ostatnich latach zakupiono kilka obrazów artysty. Muzeum prezentuje twórczość artysty na tle dzieł innych twórców związanych w drugiej połowie XIX i początkach XX wieku z Monachium. Ta część kolekcji muzealnej została wzbogacona i ugruntowana poprzez darowaną do zbiorów spuściznę Romana Kochanowskiego (obrazy, rysunki, projekty, fotografie, archiwalia). W ciągu ostatnich kilku

lat muzeum zakupiło do zbiorów kilka obrazów malarzy związanych z Monachium.

§ 3.

Po latach gromadzenia przez Muzeum Okręgowe zbiorów ich część (archeologia - sztuka) zyskała dużą wartość merytoryczną i artystyczną w kontekście kultury regionu i kraju, a nawet można zaryzykować stwierdzenie, że i Europy. Obie są w swoim zakresie reprezentatywne i w można je uznać za kompletne. Obie, mimo że ich korzenie wyrastają z lokalnej historii, mają uniwersalne, szerokie znaczenie w historii i kulturze Polski oraz Europy. Oba zbiory są stale systematycznie powiększane. W wypadku kolekcji malarstwa to najbardziej rozwinięta i reprezentatywna jest kolekcja malarstwa Alfreda Wierusza-Kowalskiego i innych przedstawicieli polskiego środowiska monachijskiego. Zbiór obejmuje kilkadziesiąt obrazów artysty, szkice, studia, rysunki oraz pełne wyposażenie monachijskiej pracowni malarza. Dodatkowo zgromadzony został obszerny zbiór archiwaliów związanych z artystą oraz kolekcją dziewiętnastowiecznych głównie, drzeworytniczych reprodukcji obrazów twórcy. Zasób malarstwa monachijskiego, które jest dopełnieniem zbioru „wieruszianów” liczy sobie także kilkadziesiąt pozycji. Uzupełnia go archiwum obejmujące np. listy (w tym M. Gierymskiego), fotografie, dyplomy akademii, korespondencja dotycząca twórczości, wzorniki, specjalistyczne zbiory fotografii itp. Wchodząca w ramy monachijskiej kolekcji spuścizna Romana Kochanowskiego (60 lat spędził w Monachium, tam zmarł w 1945 roku), która trafiła do zbiorów muzealnych w 2012 roku, liczy kilka tysięcy (1) pozycji: obrazów (małych, nieoprawionych, studyjnych), fotografii, archiwaliów i materiałów pomocniczych (druków, publikacji itp.) tym prace malarskiej. Zbiór ma nieocenioną wartość dokumentacyjną. Jest świadectwem funkcjonowania dziewiętnastowiecznego twórcy na rynku sztuki. Odsłania tajniki warsztatu (wzorniki, fotografie, płytki miedziorytnicze, projekty typograficzne itd.)

Dokumentacyjna część kolekcji monachijskiej prezentowana jest częściowo na galerii stałej Alfreda Wierusza-Kowalskiego (archiwalia z nim związane) i jest prezentowana na wystawach czasowych, np. „Monachium Alfreda Wierusza-Kowalskiego”, 2015 r.

Prezentacja malarstwa monachijskiego, włączając w to galerię Wierusza-Kowalskiego licząca kilkadziesiąt płócien, w tym wspaniałe, najwyższej wartości prace urodzonego nad Czarną Hańczą twórcy oraz Józefa Brandta, Władysława Czachórskiego, Władysława Maleckiego, Romana Kochanowskiego, Józefa Chełmońskiego, Juliusza Kossaka, Antoniego Piotrowskiego, Piotra Stachiewicza i wielu innych jest wzbogacana depozytami muzealnymi i prywatnymi. Celem takiej polityki jest odnoszenie rangi wystawy, oferowanie odbiorcom

możliwości kontaktu z dziełami najwyższej wartości artystycznej i poznawczej (oczywiście w zakresie jaki sztuka tego okresu i środowiska prezentuje, bez wartościowania i porównywania z dorobkiem innych epok i środowisk.

Podarowany (2009) przez potomków Czesława Wierusza-Kowalskiego zbiór jego obrazów, szkiców i studiów uzupełnił posiadany zasób dzieł tego artysty i stał się podstawą wraz z już posiadanymi pracami, do budowania kolekcji malarstwa „wileńskiego” z okresu międzywojnia. W tym okresie przebywał, od około 1915 roku, w mieście nad Wilejką, Czesław Wierusz-Kowalski. Był to dla niego okres dojrzałej twórczości, a zarazem okres dużej aktywności w życiu artystycznym. Wilno w tym czasie stało się miejscem, w którym osiadali artyści urodzeni na Suwalszczyźnie, jak Marian Kulesza, Adam Międzybłocki, Jakub Goldblatt. W ciągu ostatnich lat zbiory muzeum powiększyły się o sześć obrazów Międzybłockiego i jeden Kuleszy. W tym czasie zostało też zakupione w bardzo korzystnej cenie niewielkie archiwum pierwszego z malarzy. Muzeum otrzymało dwie jego prace w depozyt.

Kolekcja sztuki współczesnej jest skromna. Do maja tego roku funkcjonowała w ramach muzeum Galeria Sztuki Współczesnej im Andrzeja Strumiłły, więc muzealny zbiór był powiększany pojedynczymi darami i zakupami. Przekazana z USA kolekcja malarstwa współczesnego wzbogaciła znacznie zbiory i wyznaczyła nowy kierunek działań.

Dział Etnografii powoli powiększa swoje oparte na lokalnych wytworach zbiory. Wzbogaciły się one jednak znacznie w obszarze dokumentacyjnym. Dział przejął archiwa badaczy kultury ludowej Suwalszczyzny Eugeniusza Iwańca i Mariana Pokropka (unikatowe archiwum fotograficzne).

Dział Historii systematycznie powiększa swoje zbiory o eksponaty historyczne, szczególnie związane z historią Suwałk i Suwalszczyzny.

Dział Kultury Literackiej Suwalszczyzny powiększa swoje zbiory literatury związanej z Suwałkami i Suwalszczyzną.

§4

Priorytetem dla rozbudowy kolekcji muzealnej w przyszłości jest z jednej strony rozwijanie badań archeologicznych, a więc pozyskiwanie zabytków archeologicznych, będących podstawą do prowadzonych badań naukowych w muzeum i Polsce. Z drugiej strony jest to wzbogacanie kolekcji dziewiętnastowiecznego malarstwa monachijskiego ze szczególnym uwzględnieniem roli twórczości Alfreda Wierusza-Kowalskiego. Zakup obrazów Alfreda Wierusza-Kowalskiego oraz kolejnych monachijczyków będzie prowadzony w miarę pojawiających się możliwości. Będą wykorzystywane kontakty i wiedza do pozyskiwania depozytów oraz darów.

Obie kolekcje stały się wizerunkiem muzeum w kraju i za granicą.

§5

Przy zbywaniu obiektów Muzeum Okręgowe korzysta z ogólnych zasad obowiązujących aktualnie w muzealnictwie. Akty zbywania (utruty) eksponatów są bardzo rzadkie i dlatego w Muzeum nie powstały osobne procedury regulujące postępowanie w takim przypadku.

§6

Muzeum prowadzi politykę pozyskiwania eksponatów i ich zbywania zgodną z obowiązującymi przepisami prawa i dobrych praktyk dotyczącymi funkcjonowania muzeów. Wsparciem stosowanych praktyk jest Kodeks Etyki ICOM dla Muzeów.

W odniesieniu do polityk innych muzeów o podobnym profilu zbiorów to założenia Muzeum Okręgowego prowadzą ku temu, aby zbiory muzealne pozostając zbiorami związanym z historią i kulturą regionu, jednak miały wartość szerszą, ponad regionalną, ogólnopolską. Poszukiwany jest wobec tego taki kierunek tworzenia kolekcji, który wyróżni je spośród wielu innych muzealnych zbiorów. Nada im charakter oryginalnych, niepowtarzalnych prezentacji.

§7

Muzealna procedura zakupów

Obiekty do zbiorów muzealnych są nabywane poprzez zakupy i przyjmowanie darów. W obu przypadkach kustosze działów są odpowiedzialni za wyszukiwanie obiektów powiększających zbiory. Oni oceniają spójność obiektu z prowadzoną kolekcją, jego stan zachowania, optymalność ceny, wartość merytoryczną. Po wstępnym zaakceptowaniu występują do Dyrekcji Muzeum o zgodę na zakup lub przyjęcie daru. W wypadku pojawiających się wątpliwości o opinie proszeni są inni pracownicy merytoryczni lub specjaliści z zewnątrz. Każdorazowo nabycie eksponatów poprzedzone jest przyjęciem deklaracji od osoby zbywającej lub darowującej o posiadanym tytule prawnym do rzeczzonego obiektu i jego „wolności” od roszczeń osób trzecich.

Dział Sztuki powiększa swoją kolekcję malarstwa kupując obrazy przez salony sztuki, albo wspierając się ekspertyzami niezależnych specjalistów. Dotyczy to dzieł najcenniejszych i w związku z tym kosztownych, których zakup jest możliwy tylko w wypadku uzyskania zewnętrznego, instytucjonalnego wsparcia finansowego.

8§

Polityka dotycząca postępowania z obiektami „problematycznymi” prowadzona jest zgodnie z zasadami podanymi w Ustawie o muzeach z 21 listopada 1996 roku.

§9

W praktyce muzealnej nie występują odstępstwa od ogólnych zasad nabywania i zbywania obiektów.

§10

Muzeum przyjmuje zasadę nie nabywania obiektów o niejasnej proveniencji. Eksponaty znajdujące się w zbiorach są traktowane, jako obiekty, których proveniencja nie budzi

wątpliwości. Niewątpliwie zasadnym byłoby sprawdzenie ich pochodzenia, lecz przyjmuje się, że zostały, takie przed laty, nabyte zgodnie z normami prawnymi i etycznymi.

§11

W Muzeum obowiązuje zasada przeprowadzania okresowych (co pięć lat) przeglądów zbiorów każdego działu. Każdego roku przygotowywane są plany pracy działów, co pozwala aktualizować politykę gromadzenia zbiorów.